

Gondolható annak a hős édesapjának nagy-nagy lelki vívódása, amikor egyetlen fia életéről volt szó, akinek életét az ő egyetlen szava menthette csak meg. Ám a várvédők kapitánya megértve fia szavaiból, hogy vállalja e szent vértanúságot az igaz ügyért; utána mondta ő is egyetlen válaszul!

— A viszontlátásra fiam! Isten veled! Éljen Spanyolország!

Ez a hősök és vértaruk nyelve... A hősöké, akiknek élén ott állott Mocardo tábornok: a hős és kongreganista. Fiát vesztette el üzenetével, de hazáját, becsületét, hitét akarta megmenteni! S a fiu maga vállalta e vértanúságot!

A világháború vértanúja

Egyike volt a legegzenesebb, leggerincesebb, legforróbb szívű magyaroknak. Olvan tölgy, mely mélyen bocsátotta gyökereit a magyar földbe és koronáját büszkén mutatta a napnak, a fellegeknek és a villámoknak. És valóban villám sújtotta le a tölgyet. Kettétörött, elpusztult éppen akkor, amikor a hazának legnagyobb szüksége lett volna rá. Annak a vad örületnek első áldozata lett, mely 1918 október végén az „őszirózsás” forradalommal kezdődött és Magyarország teljes lealázásával és tönkretételével végződött. Orgyilkosok ölték meg a legnagyobb magyarok egyikét, mert utjukban állott, mert félték hatalmas egyéniségétől, megalkuvást nem tűrő határozottságától, bölcsességétől, akaraterejétől. Szelleme azonban örökké élni fog közöttünk és követni fogjuk példáját a hazánkért törhetetlen erővel és akarással végzendő munkálkodásunkban.

Tisza István gróf — mert róla szól ez elbeszélés — nemcsak nagy államférfiu, hanem kiváló katona is volt. Károly király 1917-ben nevezte ki ezredessé és ezredparancsnokká. A 2. honvédhuszárezred parancsnokságát vette át. Fölöttesei mindent elkövettek, hogy Tisza István ne kerüljön a harcolók közé, mivel tudták, hogy Magyarországnak nem szabad őt elvesztenie, ámde Tisza ezredes hajthatatlan maradt és kiment a csapathoz. Annak ellenére, hogy a király ezredparancsnokká nevezte ki, mégis a legelső lövészárokbba ment, hogy megfelelő harctéri tapasztalatokat és gyakorlatokat szerezzen.

Mint katona teljesen e hivatásának élt. Boldog volt, hogy személyesen, közvetlenül és mindennap érintkezhetett derék magyar huszáraival. Az első állásokat, sőt a tábori őrsők állásait is mindennap megsejmlélte és a legkisebb hiba sem kerülhetett el figyelmét. Minden alárendeltjének mintaképül szolgált a kötelesség hű teljesítésében és a hazafiasságban. Az ellenséges tüzéségi tüzet semmibe sem vette, s amikor társai figyelmeztették a veszedelemre, mosolyogva válaszolt egyik tisztársának:

— Te csak maradj, ha az a derék magyar huszár itt tud lenni, akkor az én életem sem kedvesebb az övénél és különben is, mint parancsnoknak, nekem kell a legjobb példát mutatnom.

Naponta legalább husz levelet írt huszárai érdekében, a csapat anyagi jólétéről a legbehatóbb módon gondoskodott. Ezredesi fizetését ezrede élelmezésének feljavítására adta, ő maga ellenben a legnagyobb igénytelenséggel vett részt az étkezéseknél. Amikor egyszer tisztjei, tekintettel gyenge egészségi állapotára, fehér kenyeret süttettek számára, Tisza hozzá sem nyúlt a kenyérhez.

Tisza István gróf a harctéren, katonái között is tökéletesen megállta helyét, s ott is a legnagyobb hazafiak és a legkiválóbb emberek egyike volt. Ezredének katonái — tisztok és legénység egyaránt — a legnagyobb kegyelettel őrzik emlékét.

Bár ő volt az egyetlen, aki a leghatározottabban ellenezte a háborút a király tanácsában, mégis szó nélkül tűrte, hogy a háboru okozta rengeteg szenvedésért őt okozzák országszerte. Ez okozta szomorú tradíciáját is. Amikor a háboru az ő leghatározottabb ellenzése dacára mégis megindult, ő volt az, aki nemzetét a legnagyobb kitartásra, a legnagyobb erőfeszítésre sarkalta, mert jól tudta, hogy a háboru elvesztése egyet jelent Magyarország feldarabolásával. Amikor azután lelketlen uszítók forradalomba kergették szegény hazánkat, ellene is több merényletet követtek el. Barátai jól tudták, hogy élete milyen veszedelemben van, figyelmeztették s kérték Tiszát, hogy vonuljon el a közszerepléstől. De erre csak ezt felelte:

— Ahogy éltem, úgy fogok meghalni.

Azon a napon, amikor az „őszirózsás“ forradalom kitört, egyik szomszédjától is levelet kapott, amelyben az kérte, meneküljön vagy tegye meg a szükséges intézkedéseket. Erre Tisza István így felelt hozzátartozóinak:

— A szükséges intézkedéseket majd megteszik — az égre mutatott — ott...!

1918 október 31-én orgyilkosok golyóinak esett áldozatul. Gaztettük sikerült, de Tisza Istvánban csak az embert ölték meg, mert az ő nagy eszméi ezután is élni fognak. Kegyelettel nézzünk az Országháza tövében lévő szobrára s jusson eszünkbe, hogy sirján tul a nemzet elismerése csak azt kíséri, aki oly önzetlenül szolgálta hazáját, mint Tisza István.